

Мунтян Олександр Олександрович

к. філол. н., доц., доцент кафедри філології та перекладу

Київський національний університет технології та дизайну (м. Київ)

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ГРУПИ ФЕМІНІТИВІВ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

З розвитком сучасної теорії гендеру і феміністської лінгвістики, однією з ключових тез якої є відставання мовних засобів від реалій зростання суспільного значення жінок у сучасному суспільстві, увагу науковців усе частіше привертає активізована словотвірна підсистема фемінітивів.

Традиційно в українській мові можна виділити декілька лексико-семантичних груп фемінітивів.

До першої групи входять назви жінок за родовими та сімейними стосунками, таким, як спорідненість і свояцтво (*дружина, мати, теця, свекруха, зовиця, своячка*), сімейний стан (*заміжня, одружена, вдова, розлучена*), діяльністю батька (*мірошниківна, попівна, царівна, суддівна, ковалівна*) та діяльністю чоловіка (*диякониха, кайдашиха, гончариха*).

Велику групу утворюють українські назви жінок за діяльністю чи професією:

- назви керівних посад: *директорка, завідувачка, начальниця, рядова, керівниця, заступниця, методистка*;

- назви наукових ступенів і вчених звань: *доцентка, кандидатка, професорка*, наприклад;

- назви жінок за професією: *перекладачка, учителька, прибиральниця, вантажниця, стюардеса*.

У медійному дискурсі можуть також зустрічатися фемінітивні назви політичних посад: *прем'єрка, радниця, очільниця, міністерка, посадовиця, президентка, політикиня*.

До окремої групи слід віднести назви жінок за певними характерними ознаками:

- віковими ознаками: *дошкільниця, довгожителька, юнка;*
- фізичними вадами чи якостями: *кривоніжка, сліпачка, здоровуля, довгуля;*
- якостями характеру: *трудівниця, ледарка;*
- психічними вадами або якостями: *нетямуща, розумниця, віщунка, провісниця;*
- способом життя: *блудниця, праведниця, жебрачка, розпусниця;*
- взаєминами з іншими людьми: *клієнтка, подруга, знайома, колега, начальниця;*
- національністю та расою: *циганка, українка, італійка, туркеня;*
- місцем проживання: *селянка, міщанка, волинянка, тернополянка, сусідка.*

До окремої групи входять назви жінок за церковно-релігійними ознаками, а саме: за віросповіданням (*християнка, єретичка, католичка, православна, язичниця*) або за статусом чи посадою у церкві (*ігуменя, монахиня, черниця, грішниця, мучениця*).

Можна виділити також лексико-семантичну групу фемінітивів, до якої входять назви жінок за відносинами у суспільстві, а саме: за титулом (*княгиня, султана, герцогиня, графиня, дворянка*) та за соціальним положенням: *кріпачка, рабиня, шляхтичка*).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Архангельська А. М. *Femina cognita*. Українська жінка у слові й словнику. Київ. Видавничий дім Дмитра Бураго. 2019. 444 с.
2. Брус М. П. Фемінітиви в українській мові: генеза, еволюція, функціонування: монографія. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2019. 440 с.